

Σχέδιο εργασίας στο πλαίσιο της Τοπικής Ιστορίας

Θέμα: 'Η ανάπτυξη μια συνοικίας: Πετρούπολη'

Βασιλική Σακκά

Η Πετρούπολη είναι μια σχετικά νέα συνοικία στις παρυφές της Αθήνας, στα Δυτικά Προάστια. Η μελέτη της γέννησης, της ανάπτυξης και της μετεξέλιξης του αρχικού μικρού οικισμού σε μια ζωντανή, πολυπληθή συνοικία συμβαδίζει με τη νεότερη ιστορία της Ελλάδας, το μεσοπόλεμο, την Κατοχή και την Αντίσταση, τη μετεμφυλιακή εποχή, την αστική συγκέντρωση της δεκαετίας του '60, την οικιστική διόγκωση και την μεταλλαγή των περιβαλλοντικών όρων στο περιαστικό τοπίο κατά τις επόμενες δεκαετίες. Η μελέτη των αλλαγών αυτών συνδέεται με την αειφορία και την ανάπτυξη του περιαστικού ιστού της πόλης και δίνει μια εικόνα των δυνατοτήτων μιας αρχικά προβληματικής περιοχής για μια περιβαλλοντική ανάπλαση και μια νέα λειτουργία και μετεξέλιξη των 'πληγών' της σε κύτταρα πολιτισμού. Παράλληλα, επισημαίνει τον καθοριστικό ρόλο των ενεργών πολιτών στα κοινά και την αποτελεσματική και τελέσφορη δράση τους για την ανάπτυξη της πόλης τους.

Λίγα στοιχεία για την πόλη

Η ιστορία του δήμου Πετρούπολης και η διαμόρφωση της πόλης και του περιβάλλοντος χώρου. Ίδρυση και πληθυσμιακή σύνθεση της πόλης. 1933. Ο ρόλος του πολεοδομικού σχεδιασμού, και η ίδρυση των λατομείων. Κατοχή, αντίσταση, απελευθέρωση.

Εσωτερική μετανάστευση (πολιτικοί, κοινωνικοί, οικονομικοί λόγοι). Σύνδεση με Γενική Ιστορία. Ανοικοδόμηση και βιομηχανική ανάπτυξη. Τα 'νταμάρια' της Πετρούπολης.

Δεκαετία '60. Χούντα. Αλλαγή της φυσιογνωμίας της πόλης. Οι ευκάλυπτοι της Πετρούπολης και ο αφανισμός τους. Αισθητική της δικτατορίας.

Μεταπολίτευση. Ύφεση και σταδιακή παρακμή των λατομείων. Μεταμόρφωση της φυσιογνωμίας τους. Η παρέμβαση του Μίνωα Βολανάκη. Το θέατρο Πέτρας. Τα λατομεία σήμερα.

Το Ποικίλον Όρος: παρέμβαση του ΑΣΔΑ στη χλωρίδα της περιοχής. Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις. Η ιδιαίτερη φυσιογνωμία των 'οριακών' δήμων.

Η κοινωνία των πολιτών: η ' Δημοκρατική Κίνηση Νέων Πετρούπολης', ο Πολιτιστικός Σύλλογος 'Άγγελος Σικελιανός', η Κίνηση Πολιτών Πετρούπολης για το Περιβάλλον 'το Ποικίλο', ο ελεύθερος κοινωνικός χώρος 'Βοτανικός Κήπος'.
Ενεργός πολιτειότητα.

Η πολιτική φυσιογνωμία του δήμου. Εκλογικά αποτελέσματα πριν και μετά τη μεταπολίτευση.

Πολιτισμός. Τα σινεμά της Πετρούπολης: δεκαετία του '60- έξι κινηματογράφοι, και δυο θεατροί. Η θεατρική σκηνή. Το χορευτικό συγκρότημα του δήμου κ.ά.

Η οικιστική φυσιογνωμία της πόλης σήμερα. Η μεταφορά του συντελεστή δόμησης. Από τις μονοκατοικίες με τις αυλές στο τσιμέντο των πολυκατοικιών. Η πόλη των σχολείων και των μαθητών. Οι χώροι άθλησης του δήμου (γήπεδα ποδοσφαίρου, μπάσκετ, τένις, κολυμβητήριο, κλειστό γυμναστήριο). Πάρκα, πλατείες, ελεύθεροι χώροι, χώροι πολιτισμού. Τα βουνά που περιβάλλουν την πόλη.

Ιδιαίτερα προβλήματα: ελεύθεροι χώροι, έλλειψη πράσινου, αποκομιδή σκουπιδιών-ανακύκλωση-η γειτνίαση με το Σχιστό- τα αδέσποτα.

ΥΛΙΚΟ-ΠΗΓΕΣ

1. Χαρακτηριστικά της δεκαετίας του '60 (Σεφεριάδης- Χατζηβασιλείου, 2008: 12):

- Σημαντική αύξηση αστικού πληθυσμού-με τις συνακόλουθες αλλαγές στην παραγωγική δομή, τα καταναλωτικά πρότυπα και τις κοινωνικές προσλαμβάνουσες και προσδοκίες
- Επιτάχυνση και χαρακτηριστική πυκνωση των πολιτικών εξελίξεων και μεταλλαγών- τόσο σε επίπεδο επίσημων θεσμών (κράτος, δημόσια διοίκηση) όσο και μαζικής πολιτικής (κόμματα, συλλογικά υποκείμενα, κοινωνία πολιτών)
- Επίταση των κοινωνικών ζυμώσεων και των συγκρούσεων στο πλαίσιο μιας έντονης πολιτιστικής κίνησης και εκτενών αξιακών αναπλαισιώσεων
- Βίαιη ανακοπή των κοινωνικών, πολιτικών και πολιτιστικών εξελίξεων από τη δικτατορική επιβολή του 1967

2. Ίταλο Καλβίνο, « Οι αόρατες πόλεις»

"Τι είναι όμως σήμερα η πόλη για μας; Σκέφτομαι ότι έγραψα κάτι σαν τελευταίο ποίημα αγάπης για τις πόλεις, τη στιγμή που γίνεται όλο και πιο δύσκολο να τις

ζήσουμε. Η κρίση της πολύ μεγάλης πόλης είναι η άλλη όψη της κρίσης της φύσης. (...) Βιβλία όμως που προφητεύουν καταστροφές και αποκαλύψεις υπάρχουν ήδη πολλά· το να γράψει κανείς ακόμα ένα, θα ήταν πλεονασμός και κάτι τέτοιο δεν ταιριάζει στο χαρακτήρα μου. Αυτό που ο δικός μου Μάρκο Πόλο θέλει να ανακαλύψει είναι οι κρυφές αιτίες που μπορούν να ισχύουν πέρα και πάνω από οποιαδήποτε κρίση. Οι πόλεις είναι ένα σύνολο πραγμάτων: απομνημονεύσεων, επιθυμιών, σημείων μιας γλώσσας· οι πόλεις είναι τόποι ανταλλαγών, όπως εξηγούν όλα τα βιβλία της οικονομίας, αλλά οι ανταλλαγές αυτές δεν είναι μονάχα ανταλλαγές εμπορευμάτων, είναι και ανταλλαγές λέξεων, πόθων, αναμνήσεων. Το βιβλίο μου ανοίγει και κλείνει με εικόνες ευτυχισμένων πόλεων που συνεχώς αλλάζουν σχήμα και χάνονται, κρυμμένες μέσα σε δυστυχισμένες πόλεις..."

"Στις Αόρατες πόλεις δεν υπάρχουν αναγνωρίσιμες πόλεις. Είναι όλες επινοημένες. Έδωσα στην κάθε μία ένα γυναικείο όνομα. Το βιβλίο αποτελείται από σύντομα κεφάλαια, το καθένα από τα οποία θέλει να προσφέρει ερεθίσματα για στοχασμούς που ισχύουν για κάθε πόλη ή την πόλη γενικότερα..."

Ο κοινωνιολόγος Ρόμπερτ Παρκ υποστήριξε ότι :

«Η πόλη είναι κάτι παραπάνω από μια στοίβα ξεχωριστών ανθρώπων και κοινωνικών μέσων— δρόμοι, κτίρια, ηλεκτρικά φώτα, γραμμές του τραμ και τηλέφωνα, κτλ. Είναι κάτι παραπάνω επίσης από έναν απλό αστερισμό θεσμών και διοικητικών συσκευών: δικαστήρια, νοσοκομεία, σχολεία, αστυνομία και δημόσιους υπαλλήλους κάθε είδους. Η πόλη είναι περισσότερο μια κατάσταση του μυαλού, ένα σύνολο από έθιμα και παραδόσεις, και από τις οργανωμένες νοοτροπίες και συναισθήματα τα οποία ενυπάρχουν σε αυτά τα έθιμα και τα οποία μεταδίδονται με αυτή την παράδοση. Η πόλη δεν είναι, με άλλα λόγια, απλά ένας υλικός μηχανισμός και μια τεχνητή κατασκευή. Η πόλη εμπλέκεται στις ζωτικές διαδικασίες των ανθρώπων οι οποίοι την αποτελούν• η πόλη είναι ένα προϊόν της φύσης, και ειδικότερα της ανθρώπινης φύσης».

Η πόλη όπως την ορίζει ο Ρόμπερτ Παρκ δεν αποτελείται μόνο από τα κτίρια, αλλά και από τις κοινωνικές διεργασίες οι οποίες λαμβάνουν χώρα μέσα σε αυτές. Ο Παρκ λοιπόν είναι σαν να μας λέει ότι οι πόλεις δεν είναι μόνο αυτό που βλέπουμε (τα κτίρια, οι δρόμοι, τα πάρκα, οι χωματερές) αλλά και πολλά άλλα πράγματα που δεν είναι ορατά και απτά (κοινωνικές διεργασίες και οικονομικές συναλλαγές). Υπό αυτή την έννοια, ο Παρκ πριν τον Καλβίνο είχε υποστηρίξει ότι οι πόλεις δεν εμπεριέχουν μόνο ό,τι βλέπουμε αλλά και πολλά άλλα τα οποία δεν βλέπουμε αλλά στα οποία *εμπλεκόμαστε*. Δεν υπάρχει λοιπόν μόνο η ορατή πλευρά των πόλεων αλλά και πολλές άλλες, οι οποίες είναι αόρατες.

3. Περιβαλλοντικός Όμιλος Πετρούπολης: «Κολύμπι σε βαθιά νερά»

« Ο Όμιλος για το Περιβάλλον, τον Πολιτισμό και την Ποιότητα ζωής στην Πετρούπολη «το Ποικίλο», κάνει τα πρώτα του βήματα. Πέρασαν μόλις τέσσερις μήνες από την ιδρυτική του συνέλευση και τα δείγματα γραφής του σχετικά με την υπεράσπιση των ελεύθερων χώρων πράσινου, των δημόσιων δασικών

αναδασωτέων εκτάσεων εντός και εκτός σχεδίου πόλης, στις πλαγιές του Ποικίλου, είναι σαφή. Χωρίς τυμπανοκρουσίες και φώτα δημοσιότητας, το διοικητικό συμβούλιο μεθοδικά και συντονισμένα συνέλλεξε και μελέτησε στοιχεία (δικαστικές αποφάσεις, χάρτες, τεχνικές εκθέσεις, πορίσματα, βιβλιογραφία) σχετικά με τις διεκδικήσεις από τους κάθε λογής καταπατητές δημόσιων δασικών εκτάσεων στα όρια της πόλης μας. Στόχος του, να προτείνει στην τοπική κοινωνία, και ευρύτερα, μια κοινή γραμμή άμυνας στις επιθέσεις που δέχεται το Ποικίλο. Ένα κοινό μέτωπο όλων των κατοίκων και των φορέων της Πόλης μας για την υπεράσπιση της δημόσιας δασικής γης, των ελεύθερων χώρων πράσινου στο ιστό της πόλης, την απόκρουση κάθε απόπειρας σφετερισμού, οικοπεδοποίησης και οικοδόμησης εκτάσεων του Ποικίλου. Ο κίνδυνος να υποθηκευθεί το μέλλον της Πόλης προς εξυπηρέτηση μεγάλων κερδοσκοπικών συμφερόντων είναι ορατός [...] Θεωρώ ότι σ' αυτό το προβληματικό 'περιβάλλον' οι παρεμβάσεις του Περιβαλλοντικού Ομίλου είναι αξιόλογες σε σχέση με τον ελάχιστο χρόνο λειτουργίας του...

Ένα πρώτο βήμα ....

Έχουμε ανάγκη το διάλογο, τη συνεννόηση, την κοινή δράση στα ζητήματα που συμφωνούμε ότι βελτιώνουν την ποιότητα της ζωής μας στη γειτονιά μας, στην περιοχή μας, στο δήμο. Είναι ανάγκη να μεγαλώσουμε την αντίσταση μας στις πολιτικές που θέλουν τον πολίτη αποχαυνωμένο τηλεθεατή εγκλωβισμένο στον ιστό της κοινωνικής αδράνειας, άβουλο παρατηρητή των εξελίξεων, παθητικό συμμετόχο στο σύστημα εξουσίας που παράγει βαρβαρότητα, αυθαιρεσία και ... μοναξιά. Κάθε προσπάθεια διαλόγου και ενεργοποίησης πολιτών στη βάση της κοινωνικής πυραμίδας, στα πλαίσια κοινά αποδεκτών στόχων, είναι δυνατόν να παράγει νέες ιδέες, να συμβάλλει στην επίλυση προβλημάτων, να αναδείξει προτεραιότητες και αντιθέσεις, να υπερβεί στενούς κομματικούς υπολογισμούς και παραταξιακές αντιλήψεις και πρακτικές, δίνοντας περιεχόμενο στην πολιτική σκέψη και δράση. Τέτοιες προσπάθειες κοινωνικής συσπείρωσης δεν μπορεί και δεν πρέπει να είναι «παράρτημα» οποιασδήποτε κομματικής ή δημοτικής παράταξης, δεν μπορεί να είναι «παρακολούθημα» οποιασδήποτε κομματικής «γραμμής» ή σκοπιμότητας.

Υπάρχουν, σε τοπικό επίπεδο, πολλοί σοβαροί λόγοι που οδήγησαν στη δημιουργία του Περιβαλλοντικού Ομίλου. Τρεις από αυτούς:

- Το ένα τρίτο των ελεύθερων χώρων στον οικιστικό ιστό της πόλης και τα τρία τέταρτα των δασικών εκτάσεων που την περιβάλλουν διεκδικούνται από ιδιώτες.
- Η πόλη πνίγεται στο τσιμέντο.
- Οι ελάχιστοι κοινόχρηστοι χώροι λεηλατούνται.

Κάποιος φίλος έγραψε:

«Πιστεύω βαθιά μέσα μου ότι η πολιτική ξεκινάει από την γειτονιά μου. Από το πάρκο που πάνε να μου το τσιμεντώσουν. Από το δάσος που πάνε να μου το οικοπεδοποιήσουν. Από την εταιρία που πάει να κερδοσκοπήσει εις βάρος μου. Από την καθημερινή επίθεση που υφίσταμαι στην ποιότητα ζωής μου. Και από τη διάθεσή μου να αντισταθώ. Πιστεύω βαθιά μέσα μου ότι μετά από την διαμαρτυρία έρχεται η δράση. Πιστεύω βαθιά μέσα μου ότι και η μεγαλύτερη

πορεία ξεκινάει από ένα πρώτο βήμα. Ή θα το σκεφτόμαστε για πάντα, ή θα το τολμήσουμε. Και μετά το επόμενο. Και μετά ένα ακόμα. Αν μη τι άλλο στο τέλος θα έχουμε πάει παρέα μία μεγάλη βόλτα που μπορεί όμως να μας πάει κάπου καλύτερα».

Το ζητούμενο είναι να δώσουμε ένα ερέθισμα στους κατοίκους αυτής της πόλης να κάνουν το πρώτο βήμα. Να αρνηθούμε «μια καθημερινότητα 'αγοραία', συχνά αποκαρδιωτική, με όλο και πιο δυσδιάκριτες αξιακές οριοθετήσεις, αποθαρρυντική για οποιαδήποτε προσπάθεια που θα έβγαζε πρόσωπα και καταστάσεις από τη μετριότητα στην οποία είναι προσδεδεμένα» (από το βιβλίο 'Μια ζωή δυο ζωές' του Ν. Θέμελη).

Για την αντιγραφή Θ. Π.

(Δημοσιεύθηκε: Σαβ Μάϊ 05, 2007 1:20 pm , στο Petroupolis Forums)

---

4. Το Ποικίλον Ορος των Αθηναίων

«Ψάχνετε ακόμη χορηγούς;» ρωτάει ένα από τα τέσσερα αγόρια που έχουν περικυκλώσει τα μέλη του κινηματογραφικού συνεργείου και παρατηρούν κάθε τους κίνηση. Ο σκηνοθέτης Στρατής Χατζηελενούδας τα κοιτάζει έκπληκτος -«ξέρετε για το ντοκιμαντέρ;». Τα παιδιά, που δεν είναι πάνω από δώδεκα ετών, τον κοιτάζουν απορημένα: «Ε, ναι, από το μπλογκ», απαντούν με φυσικότητα και συμμορφώνονται με την παράκληση να βγουν από το πλάνο. Το μπλογκ στο οποίο αναφέρονται είναι το xrolis.blogspot.com, του Οικολογικού Πολιτιστικού Συλλόγου Χαϊδαρίου ΟΙΚΟ.ΠΟΛΙ.Σ. Και το ντοκιμαντέρ, που γυρίζεται αυτές τις μέρες, έχει τίτλο «Δυτικά της Αθήνας» και θέμα το Ποικίλον Ορος, την ιστορία του, τη σημασία του για την τοπική κοινωνία αλλά και ευρύτερα για την Αθήνα - και τις διαρκείς απειλές κάτω από τις οποίες βρίσκεται.

Ο Κώστας Φωτεινάκης, μέλος του ΟΙΚΟ.ΠΟΛΙ.Σ. -που μαζί με τον Περιβαλλοντικό Φυσιολατρικό Σύλλογο Περιστερίου και τον Ομιλο για το Περιβάλλον και την Ποιότητα Ζωής στην Πετρούπολη και το Ποικίλον είχαν την πρωτοβουλία για την υλοποίηση του ντοκιμαντέρ- δεν στέκεται το ίδιο έκπληκτος με εμάς απέναντι στα ενημερωμένα πιτσιρικά. Το ενδιαφέρον της τοπικής κοινωνίας για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει το Ποικίλον, αντανακλάται στη σημαντική καθημερινή επισκεψιμότητα του μπλογκ - ενδεχομένως, μάλιστα, είναι ακριβώς η νέα γενιά που αναπτύσσει έντονη αστική συνείδηση και καλλιεργεί μια διαφορετική κουλτούρα σε σχέση με την ποιότητα ζωής στην πόλη.

«Αν και ακόμη είμαστε μακριά από την ενεργή συμμετοχή των πολιτών, το ενδιαφέρον για το πράσινο στο μητροπολιτικό συγκρότημα έχει ενταθεί μετά τις περσινές πυρκαγιές. Σήμερα οι κάτοικοι του λεκανοπεδίου ενδιαφέρονται πλέον και για τα τέσσερα βουνά της Αττικής, εφόσον έχουμε όλοι συνειδητοποιήσει πως το Ποικίλον, για παράδειγμα, εκτός όλων των άλλων αποτελεί και ένα φυσικό φράγμα, ένα φίλτρο, στους ρύπους που έρχονται από το Θριάσιο». Το ντοκιμαντέρ, λέει, ήρθε να ενισχύσει με έναν τρόπο την αποστολή της Χάρτας Προστασίας και Οικολογικής Ανάπτυξης του Ποικίλου Ορους, που οι τρεις σύλλογοι συνέταξαν τον περασμένο Μάρτιο - ένα εργαλείο ενημέρωσης των Αθηναίων για την ιστορία του

βουνού, την ευεργετική του επίδραση στην ποιότητα ζωής στο λεκανοπέδιο και την επιτακτική ανάγκη για διατήρησή του.

Ακολουθούμε το κινηματογραφικό συνεργείο μέσα από τους δασικούς δρόμους του Ποικίλου, χαζεύοντας τη θέα στα Ναυπηγεία του Σκαραμαγκά τη στιγμή που μες στη μέση του χωματόδρομου πετάγεται μια πέρδικα - η τελευταία φορά που είδα πέρδικα ήταν σε διαφήμιση για ούισκι, αλλά ντρέπομαι να το ξεστομίσω. Συνεχίζοντας τη διαδρομή, θα συναντήσουμε έναν γενναίο που κάνει τζόγκινγκ κάτω από τον δυνατό, ακόμη, απογευματινό ήλιο και μια γυναίκα που έχει βγει για περπάτημα. Από το σημείο στο οποίο βρισκόμαστε, βλέπω κάτι που μοιάζει με μεγάλο λούνα παρκ, στους πρόποδες του βουνού. Αυτό, τώρα, τι είναι; Μαθαίνω ότι η Μονή Κλειστών έχει νοικιάσει τον χώρο σε επιχειρηματία για ψυχαγωγικές εγκαταστάσεις, «παγοδρόμιο, νεροτσουλήθρα, τέτοια πράγματα» μου εξηγεί ο κ. Φωτεινάκης. Πάρκιν, όμως, δεν έχει προβλεφθεί - η λύση βρίσκεται: όσα αυτοκίνητα χωράνε, παρκάρουν μέσα στον δασικό δρόμο. Κι αν απαγορεύεται, τι μ' αυτό; Η Μονή Κλειστών και ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου Λαμίας διεκδικούν συνολικά 20 χιλιάδες στρέμματα μέσα στο Ποικίλον, λέει ο κ. Φωτεινάκης. Όσο ο δημόσιος χαρακτήρας του βουνού αμφισβητείται - υπάρχουν, μάλιστα, και άλλοι διεκδικητές, μικρότερων εκτάσεων, εκτός από τις δύο μονές- κανείς δεν μπορεί να είναι σίγουρος πως δεν θα μεταφερθούν στο Ποικίλον Όρος χρήσεις της πόλης που θα αλλοιώσουν το χαρακτήρα του ως βουνού.

Απέναντί μας φαίνεται καθαρά η εμπορική σιδηροδρομική γραμμή Ικονίου - Ασπροπύργου, «Η διάνοιξη έγινε με δυναμίτη και ανατινάξεις, προφανώς για να τελειώνει πιο γρήγορα το έργο», λέει ο κ. Φωτεινάκης, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν προβλήματα ακόμη και στον κοντινό οικισμό -γιατί οι καταστροφές που προκλήθηκαν στο βουνό λόγω της προχειρότητας με την οποία γίνονται οι εργασίες, είναι δεδομένες. Η εκδίκαση των δύο μηνύσεων που έχει ήδη υποβάλει το Δασαρχείο Αιγάλεω αναβλήθηκαν και τα έργα προχωρούν για την ώρα κανονικά. «Ο δικός μας αγώνας είναι από τη μια να ελαχιστοποιηθούν από εδώ και πέρα οι ζημιές, και από την άλλη να παραδοθεί το έργο μαζί με βελτιωτικές παρεμβάσεις στο πληγωμένο τοπίο».

Από το σημείο στο οποίο στεκόμαστε έχουμε θέα στον Κόλπο της Ελευσίνας και τη Λίμνη Κουμουνδούρου -τη μία από τις δύο αρχαίες λίμνες των Ρειτών, που ήταν αφιερωμένες στη θεά Δήμητρα και την κόρη της Περσεφόνη. Η άλλη λίμνη αποξηράνθηκε για να γίνει τμήμα των διυλιστηρίων - αυτό ακούγεται λογικό. Το παράλογο είναι ακριβώς κάτω από τα πόδια μας. Είναι ο δρόμος που προοριζόταν να ενώσει την Αττική Οδό με τον Πειραιά, και πολύ απλά δεν ολοκληρώθηκε ποτέ - μια αδικαιολόγητη ουλή στο τοπίο. «Εκείνο που θέλουμε να καταστήσουμε σαφές με το ντοκιμαντέρ, είναι η σημασία αυτού του χαμηλού ορεινού όγκου για την ιστορία της πόλης και για το μέλλον της ζωής μας μέσα της - που πρέπει να πάψει να αναπτύσσεται προς το βουνό», συνοψίζει ο κ. Φωτεινάκης, εξηγώντας τους στόχους του ντοκιμαντέρ, που πρόκειται να ταξιδέψει σε ελληνικά φεστιβάλ και να διανεμηθεί σε σχολεία της Δυτικής Αθήνας.

(Το ντοκιμαντέρ «Δυτικά της Αθήνας» είναι συμπαραγωγή του ΟΙΚΟ. ΠΟΛΙ .Σ. Χαϊδαρίου και της SPACEDANCE INDEPENDENT PRODUCTIONS). (Ελευθεροτυπία, 28/06/2008)

---

5. Οικόπεδα με κουπόνια

1933 Απρίλιος. Συνταρακτικά γεγονότα, που επακολούθησαν το ανεπιτυχές πραξικόπημα του Νικολάου Πλαστήρα, στις 6 Απριλίου, μονοπωλούν το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης.

Στη συνεδρίαση της βουλής της 15ης Μαΐου, ο Ιωάννης Μεταξάς κατηγορεί τον Ελευθέριο Βενιζέλο ως ηθικό αυτουργό και υποκινητή του πραξικοπήματος, που οργάνωσε ο «Μαύρος Καβαλλάρης».

Όταν ο Βενιζέλος πλέκει το εγκώμιο του Πλαστήρα, η συνεδρίαση τινάζεται στον αέρα. Κι ενώ συμβαίνουν όλα αυτά, Γιάνναρος, Νώε και αδελφοί Τσουκλείδη τρέχουν να τακτοποιήσουν τις τελευταίες εκκρεμότητες ενόψει του εγχειρήματος: «Οικόπεδα στην Πετρούπολη με κουπόνια της Εσπερινής».

1933, 6 Ιουνίου. Οργανώνεται, δολοφονική επίθεση κατά του Βενιζέλου από τον Διοικητή Ασφάλειας Αθηνών Ιωάννη Πολυχρονόπουλο. Εκτελεστής ο λήσταρχος Καραθανάσης, που έχει πάρει χάρη λίγες μέρες πριν. Η εφημερίδα «Ελληνική», ιδεολογικό όργανο του Μεταξά, υμνεί τους υποψήφιους δολοφόνους αποκαλώντας τους «Γίγαντες του αντιβενιζελισμού» (9 – 6 – '33). Μερικές ημέρες αργότερα, η ίδια εφημερίδα κυκλοφορεί με δολοφονικό τίτλο κατά του Βενιζέλου: «Εκτελέσατέ τον επί τόπου ως κοινόν εγκληματίαν» (30 – 6 – '33). Τις ημέρες εκείνες ο διαπρεπής αρχιτέκτων Πανταζής εξηγεί τις τελευταίες λεπτομέρειες του σχεδίου της Πετρούπολης στον Αλέξανδρο Γιάνναρο, προκειμένου να γίνει η παρουσίαση της καμπάνιας στους αναγνώστες της Εσπερινής.

1933 Ιούλιος. Για πρώτη φορά δημοσιεύονται στην «Εσπερινή» συγκεκριμένες πληροφορίες για τα οικόπεδα που θα προσφερθούν στους αναγνώστες της, οι οποίοι θα προσκομίσουν κουπόνια. Παρουσιάζεται το αρχικό σχεδιάγραμμα της Πετρούπολης (165 οικοδομικά τετράγωνα), που περιλαμβάνει το σημερινό κέντρο και το άνω τμήμα της πόλης. Ο εκδότης της εφημερίδας Αλέξανδρος Γιάνναρος αναγγέλλει:

1934 Μάιος. «Χθες (20 – 5 – '34) το απόγευμα εγένοντο τα εγκαίνια της χαράξεως του σχεδίου της Πετρούπολης εις το νέον, παρά τα Λιόσια, κτήμα της Εσπερινής. Δημιουργός του σχεδίου ο Αρχιτέκτων – Πολεοδόμος Αλέξανδρος Μεταξάς». (το απόσπασμα από άρθρο της εφημερίδας «ΕΣΠΕΡΙΝΗ», 21 – 5 – '34).

Σύμφωνα με την είδηση αυτή η 20η Μαΐου πρέπει να θεωρηθεί ως γενέθλια ημερομηνία της πόλης μας.

1934 Νοέμβριος. Η «Εσπερινή» αγοράζει 1.000 νέα οικόπεδα εκ του απέραντου κτήματος των Νέων Λιοσίων τα οποία διαθέτει αμέσως στους αναγνώστες της αντί 30 δελτίων (κουπονιών) και 100 δρχ. μηνιαίως. Για να προσελκύσει νέους αγοραστές ο Αλέξανδρος Γιάνναρος αναγγέλλει ότι στο νέο οικισμό

κατασκευάζονται δύο επαύλεις, οι οποίες θα δοθούν στους τυχερούς του λαχείου της εφημερίδας.

6. Ο οικισμός μεγαλώνει και αλλάζει

1946, 24 Ιουλίου. Η Πετρούπολη «...αναγνωρίζεται ως κοινότητα αποσπώμενη από τα Νέα Λιόσια». Το διάταγμα υπογράφουν ο Αντιβασιλεύς και Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Δαμασκηνός και ο επί των Εσωτερικών Υπουργός Κωνσταντίνος Καλκάνης. Οι κάτοικοι μαζεύονται στο στέκι του Πύλαρου και το πανηγυρίζουν! Πρώτος πρόεδρος της κοινότητας διορίζεται ο Νικόλαος Μπικές. «Μη υπάρχοντος εισέτι κοινοτικού καταστήματος...» όπως αναφέρεται στα πρακτικά των συνεδριάσεων του Κοινοτικού Συμβουλίου, η Κοινότητα στεγάζεται στο ...σπίτι του προέδρου.

1946, 26 Νοεμβρίου. Η αστική εταιρία «Στέγη του Λαού» ενημερώνει: «Εν τω σχεδίω της Πετροπόλεως έχουν πωληθεί δι' οριστικών συμβολαίων 1.500 οικόπεδα, με προσύμφωνα 1.733 οικόπεδα. Μένουν εισέτι αδιάθετα 72 οικόπεδα».

1946, 3 Δεκεμβρίου. Η εταιρία ηλεκτροφωτισμού Α. Χατζόπουλος τοποθετεί «13 βραχίονες πλήρεις μετά παροχής» κατ' εντολή του Φιλανθρωπικού και Καλλωπιστικού Συλλόγου Οικιστών και Οικοπεδούχων Πετροπόλεως. Πέντε μήνες μετά την ίδρυσή της Κοινότητας φαίνεται ότι ο δραστήριος τοπικός σύλλογος απολαμβάνει μεγαλύτερης αναγνώρισης.

7. Σχέδιο Μάρσαλ -Υδροδότηση

1947. Σχέδιο Μάρσαλ. Αμερικάνικη βοήθεια. Ανασυγκρότηση: Τρεις λέξεις που κυριαρχούν στην επικαιρότητα και διαμορφώνουν το «δυτικότροπο» κλίμα της εποχής. Ανασυγκρότηση και στην ύδρευση της Πετρούπολης. Στο κοινοτικό φρέαρ κατασκευάζεται δεξαμενή για την εξυπηρέτηση των κατοίκων, ποτίστρα για τα ζώα και εγκαθίσταται ηλεκτρική αντλία για την πλήρωση της δεξαμενής. Μαγγανοπήγαδο τέλος!

.....

1952. «Η ύδρευση των κατοίκων είναι ελλιπέστατη και αναχρονιστική. Ούτοι σήμερον υδρεύονται εκ του μοναδικού κοινοτικού φρέατος του οποίου η απόδοση καθ' υπολογισμόν ανέρχεται εις 10 – 12 κμ. το 24ωρο, ήτοι ποσότητος αναλογούσης εις 4 – 5 λ. το εικοσιτετράωρον κατ' άτομον»
Το απόσπασμα είναι από έκθεση αρμόδιας υπηρεσίας για την ύδρευση της Πετρούπολης τη χρονιά εκείνη.

1962 Ιούλιος. Ο αγώνας για την υδροδότηση της Πετρούπολης έχει μπει στην πιο κρίσιμη φάση του. Η Πετρούπολη διψάει. Η υπομονή των κατοίκων έχει πλέον εξαντληθεί.

Στις 12 Ιουλίου συγκροτείται Επιτροπή Αγώνος Υδρεύσεως Πετρούπολης από 29 προσωπικότητες

8. Το καμίνι...

1953. Ξεκινά η λειτουργία της η μεγάλη Ασβεστοποιία και Λατομείο αδρανών υλικών «Αίμος» στην Άνω Πετρούπολη. Το πανύψηλο καμίνι της (72 μέτρα), ορατό από όλα τα σημεία του Λεκανοπεδίου, είναι σήμερα, εικοσιέξι χρόνια μετά το κλείσιμο της μονάδας, μοναδικό μνημείο βιομηχανικής κληρονομιάς στην Πρωτεύουσα και σήμα κατατεθέν της πόλης μας.

1953, 21 Ιουνίου. Ανακοινώνεται μέσω του τύπου: «Αύριο Δευτέρα, 22 / 6 / 53 θα αρχίσει η στρώση της ασφάλτου της λεωφόρου Πετρούπολεως». Οι σχετικές εργασίες θα φθάσουν μέχρι τη στάση Φαρμακείου». Το έργο εντάσσεται στο πρόγραμμα του επαρχιακού δικτύου συγκοινωνίας και γίνεται με πιστώσεις του νομαρχιακού ταμείου.

9. Φύση και εκμετάλλευση

1958. Κατά τη διάρκεια εκβραχισμών στο λατομείο «Αλκυών» (το πλάτωμα του σημερινού δημοτικού γκαράζ) αποκαλύπτεται η είσοδος ενός μικρού σπηλαιίου με πανέμορφους σταλακτίτες. Οι επιχειρηματίες κάνουν ότι μπορούν για να μην πάρει το θέμα δημοσιότητα και διακοπεί η λειτουργία της μονάδας. Όμως, στόμα με στόμα, η είδηση κυκλοφορεί σαν αστραπή. Ο επιχειρηματίας και οι φύλακες τους απωθούν από το χώρο του λατομείου. Λίγο αργότερα ακολουθεί σειρά υπόκωφων εκρήξεων. Η είσοδος του όμορφου σπηλαιίου μετατρέπεται σε ένα σκοτεινό λαγούμι. Σύμφωνα με την αναφορά που συνέταξε λίγες ώρες μετά το συμβάν το όργανο της Χωροφυλακής, το σπήλαιο «...δεν παρουσιάζει κανένα τουριστικό ενδιαφέρον». Κανείς από τους υπεύθυνους του λατομείου κ.κ. Μουρίκη και Σια, ούτε αυτοί που προξένησαν τους βανδαλισμούς, κλήθηκαν ποτέ να δώσουν εξηγήσεις για την καταστροφή που προκάλεσαν. Γρήγορα η υπόθεση μπήκε στο αρχείο και το λατομείο συνέχισε απρόσκοπτα τη λειτουργία του. Στο βωμό του κέρδους ...

(από την ιστοσελίδα του δήμου Πετρούπολης: 'Ιστορία της Πετρούπολης', βασισμένη στο βιβλίο του Α. Μηλιώνη 'Η Πόλη της Πέτρας').

10. Πληθυσμιακή εξέλιξη του Δήμου Πετρούπολης

Έτος	Πληθυσμός	Διαφορά	Πυκνότητα
1951	1.612	-	
1961	8.520	6.908 / 428,54%	
1971	18.634	10.114 / 118,71%	
1981	27.902	9.268 / 49,74%	3.986 /χμ ²

1991	38.278	10.376 / 27,19%	5.468,29 /χμ ²
2001	48.327	10.049 / 26,25%	6.903,86 /χμ ²
2011	58.800	10.473	

11. Τα νταμάρια γεμίζουν ζωή...

(1-10-11)

"Ο Μίνωας Βολανάκης στα ανοικτά θέατρα: Ένα αφιέρωμα"

Στις αρχές της δεκαετίας του '80 ο Μίνωας Βολανάκης θα γονιμοποιήσει το καλλιτεχνικό τοπίο της Αθήνας με μια σημαντική πρωτοβουλία: θα διαισθανθεί την καλλιτεχνική αξία των εγκαταλελειμμένων ορυχείων της Αττικής και ακολουθώντας την πρωτοβουλία της Άννας Συνοδινού για τη δημιουργία του θεάτρου στο Λυκαβηττό θα προχωρήσει στο να μεταμορφώσει τα αδρανή νταμάρια του Βύρωνα και Υμηττού σε ανοικτούς χώρους καλλιτεχνικής πράξης. Πολύ σύντομα θα λειτουργήσουν στο χώρο τα «Θέατρα των Βράχων», διευρύνοντας ένα όραμα αποκέντρωσης που ο ίδιος σκηνοθέτης είχε υπηρετήσει για πρώτη φορά είκοσι χρόνια νωρίτερα ως καλλιτεχνικός διευθυντής του ΚΘΒΕ.

Έτσι, μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα, από τον Βύρωνα ως την Πετρούπολη και την Κοκκινιά το χάσμα που άνοιξε παλιότερα στην αττική γη η αυθαιρεσία και η εκμετάλλευση ευθύς εγένετο άνθη· παραστάσεις θεάτρου και μουσικής, καλλιτεχνικές εκδηλώσεις κάθε λογής, ερασιτέχνες και επαγγελματίες εργάτες της τέχνης βρήκαν στα θέατρα των βράχων ένα χώρο ανοικτό για να μοιραστούν και μοιράσουν εντυπώσεις, να καλλιεργήσουν συνειδήσεις, να σπείρουν και να θερίσουν ιδέες. Η συμβολή του Βολανάκη σε αυτή την καλοκαιρινή αύρα που φύσηξε στις τέσσερις άκρες της πρωτεύουσας υπήρξε πρωταρχική αλλά και ανεκτίμητη.

(<http://www.festivalbyrona.gr/2007/show.php?cat=15>)

12. Μια μαρτυρία

"Μια Μικρή Ιστορία Για Κάτι Πολύ Μεγάλο. Τα Αδρανή Λατομεία."

Ένα Κυριακάτικο πρωινό, αρχές του Μάη του 1981, χτύπησε το τηλέφωνο. Ήταν ο Μίνωας Βολανάκης ο οποίος μου πρότεινε να πάμε μια εκδρομή εντός των τειχών της Αθήνας. Εκείνος ο αδιόρατος, μυστηριώδης τόνος στη φωνή του ήταν αρκετός για να ερεθίσει το ενδιαφέρον μου. Δέχτηκα με χαρά την πρόταση, έχοντας μια έντονη αίσθηση ότι αυτό το πρωινό κάτι περίεργο θα γεννούσε. Βέβαια ποτέ δεν μπορούσα να υποψιαστώ αυτό που θα μου αποκάλυπτε. Όταν τελικά φτάσαμε στο πλάτωμα ενός λόφου κάπου στη Νίκαια, μετά από μια διαδρομή μέσα από δρόμους και συνοικίες της Αθήνας που δεν ήξερα καν την ύπαρξη τους, και αφού προχωρήσαμε με τα πόδια περί τα πενήντα μέτρα, μού κόπηκε η ανάσα. Κάτω από τα πόδια μας απλώνονταν ένα τεράστιο, αγριευτικό μαγικό, έρημο λατομείο. Άφησε

αρκετή παύση, για να λειτουργήσει μέσα μου η εντύπωση, και μετά ακολούθησε ο εξής διάλογος:

-Πως σου φαίνεται; -Συγκλονιστικό! -Τι λες, φέτος ή του χρόνου; -Φέτος, μήπως είναι αργά του χρόνου!

Επισκεφτήκαμε μερικά ακόμα από τα 45 λατομεία που υπάρχουν στο λεκανοπέδιο. Η τελική επιλογή έγινε σε τρεις υποβαθμισμένες περιοχές της Αθήνας, χωροταξικά επιλεγμένες με σοφία. Η Πετρούπολη για τη δυτική Αθήνα, ο Βύρωνας για την ανατολική και η Νίκαια για τον Πειραιά. Έτσι στις 6 Αυγούστου, γιορτή της Μεταμορφώσεως, στο λατομείο του Βύρωνα εγκαινιάστηκε το πρώτο θέατρο που το ονομάσαμε συμβολικά Μεταμόρφωση, διότι ένα λατομείο - χωματερή που προορίζονταν από την πολιτεία να γίνει νεκροτομείο, μεταμορφώθηκε σε θέατρο. Σήμερα έχει μετονομαστεί σε θέατρο Μελίνα Μερκούρη. Ακολούθησε ο Κοκκινόβραχος στη Νίκαια - σημερινό Κατράκειο - και τον επόμενο χρόνο το θέατρο Πέτρα στην Πετρούπολη.

Με την πανσέληνο του Αυγούστου, στο θέατρο Μεταμόρφωση, ο Μάνος Χατζιδάκις μ' ένα πιάνο και τον Σπύρο Σακκά ανοίγει τις εκδηλώσεις μπροστά σε πέντε χιλιάδες θεατές. Έτσι γεννήθηκαν οι Γιορτές των Βράχων. Έτσι τα αδρανή λατομεία μετάλλαξαν. Έγιναν ενεργά και από σκουπιδότοποι έγιναν χώροι πολιτισμού, γκρέμισαν το ταμπού του Ηρωδείου, αναβάθμισαν τις περιοχές, και διαμόρφωσαν μια νέα πολιτιστική αντίληψη στο λεκανοπέδιο φέρνοντας τον πολιτισμό κοντά στο πλατύ κοινό.

Ο Μίνως Βολανάκης ήταν ένας μάγος, που είχε τη δύναμη να μεταδίδει σαν φλόγα τα οράματα του στους άλλους, μαζί με τη σοφία, την τόλμη, το πείσμα και τη θέληση να τα κάνουν πραγματικότητα. Και εδώ οφείλω να αναφερθώ στην αρχική ομάδα που δούλεψε σκληρά και ανιδιοτελώς για αυτό το όραμα, τις Γιορτές των Βράχων. Ήταν οι: Κική Αγραφιώτου, Νίκος Καβαδάς, Χρήστος Μπίρος, Μπάμπης Σαρηγιαννίδης, Δημήτρης Σεϊτάνης, Γιάννης Σιώπης, Πάγια Βεάκη, κ.α.

Οι Γιορτές των Βράχων ήταν μια επαναστατική πολιτιστική κίνηση η οποία ομολογουμένως αγκαλιάστηκε στο ξεκίνημα της από τις Δημοτικές αρχές των περιοχών, και στη συνέχεια πέρασε στη δικαιοδοσία τους, όπως άλλωστε και έπρεπε να γίνει.

Σήμερα, μετά από εικοσιπέντε χρόνια, τα Φεστιβάλ στους χώρους των Ενεργών πλέον λατομείων, θεωρείται ένα επιτυχές θεσμικό καθεστώς. Αν και προσωπικά πιστεύω ότι ο θεσμός έχει κουραστεί αρκετά, όπως άλλωστε είναι φυσικό μετά από ένα τέταρτο του αιώνα συνεχούς και πολλαπλής λειτουργίας, ωστόσο το όραμα του Μίνου Βολανάκη και όλων όσοι καταθέσαμε κομμάτι από τη ζωή μας συνέβαλε αποφασιστικά στην πολιτιστική και αισθητική αναβάθμιση της περιφέρειας της Αθήνας.

Γιάννης Βόγλης, ηθοποιός.

(<http://www.festivalbyrona.gr/2007/show.php?cat=15>)

13. Νομικό πλαίσιο για την αδειοδότηση των λατομείων αδρανών υλικών

Τα κυριότερα νομοθετήματα για τα αδρανή υλικά με χρονολογική σειρά, αναφέρονται παρακάτω:

- ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ [ΝΔ 210/1973 ΦΕΚ277/Α/1973 (05-10-1973) "Περί Μεταλλευτικού Κώδικος"] Στον Μ.Κ. γίνεται κατ' αρχήν διάκριση σε μεταλλευτικά και λατομικά ορυκτά. Ο Μ.Κ. αφορά κύρια στα μεταλλικά ορυκτά, ενώ γίνεται μικρή μόνον αναφορά σε ορισμένα θέματα για τα αδρανή υλικά όπως π.χ. η καταβολή αναλογικού μισθώματος στον ιδιοκτήτη της εκτάσεως κλπ.
- Ν.386/1976 «Περί εκμεταλλεύσεως λατομείων αδρανών υλικών και απαγορεύσεως εκμεταλλεύσεως λατομείων μαρμάρων εις περιοχή του Πεντελικού όρους», στον οποίο αναφέρεται η εκμετάλλευση λατομείων αδρανών υλικών και παρέχεται η δυνατότητα καθορισμού λατομικών περιοχών (άρθρο 9), ύστερα από σχετική γνωμοδότηση όπως προβλέπεται στο νόμο αυτό.
- Ν. 669/77 (ΦΕΚ Α 241) : Περί εκμεταλλεύσεως λατομείων , που αποτελεί συμπλήρωμα του παλαιότερου του Ν.210/1973 και αφορά στα λατομικά ορυκτά, τα οποία διακρίνονται σε βιομηχανικά ορυκτά, μάρμαρα και αδρανή υλικά. Ο νόμος αυτός αναφέρεται μόνον στην αδειοδότηση των βιομηχανικών ορυκτών και των μαρμάρων
- Ν.1428/84 [ΦΕΚ 43/Α/1984 (11-04-1984) "Εκμετάλλευση λατομείων αδρανών υλικών και άλλες διατάξεις"]. Σύμφωνα με το Ν. 1428/1984 θα έπρεπε εντός πέντε (5) ετών να γίνει ο καθορισμός των **λατομικών περιοχών** για όλη την Ελλάδα. Εφόσον δεν θα μπορούσε αυτό να γίνει εφικτό, τότε η έκταση θα έπρεπε να αποχαρακτηρισθεί με απόφαση του νομάρχη. Επειδή τελικά ο στόχος αυτός δεν επετεύχθη απαιτήθηκαν διαδοχικές πενταετείς παρατάσεις με τον Ν.2115/93 [ΦΕΚ 15 /Α/1993(15-02-1993)] που τροποποίησε και ορισμένα άλλα άρθρα του Ν. 1428/1984 και στη συνέχεια με τους Ν 2702/1999 [ΦΕΚ70/Α/1999(07-04-1999)] και τον Ν. 3335/2005 (ΦΕΚ 95/Α`/20.4.2005) . Πάντως παρά τις συνεχείς παρατάσεις, ακόμη και σήμερα δεν έχουν ολοκληρωθεί οι διαδικασίες καθορισμού λατομικών περιοχών για όλο τον Ελληνικό χώρο. Πολλές από αυτές που καθορίστηκαν έχουν ήδη αρθεί σε ποσοστό 25,5% (Π.Τζεφέρης, 2009), είτε από το Νομάρχη είτε λόγω προσφυγών στο ΣτΕ και ως εκ τούτου θα πρέπει να επανακαθορισθούν με ορθολογικότερα κριτήρια.
- Ν 2837/2000 [ΦΕΚ 178/Α/2000(03-08-2000)] "Ρύθμιση θεμάτων Ανταγωνισμού Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας, Τουρισμού και άλλες διατάξεις"
- Ν. 4011/2011 Παρεμβάσεις που αφορούν τον Ορυκτό Πλούτο της Χώρας [άρθρα 178,181,182 κλπ]
- Κανονισμός Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών (ΚΜΛΕ) και οι τροποποιήσεις του

Στα παραπάνω πρέπει να προστεθεί η νομοθεσία για την περιβαλλοντική αδειοδότηση

καθώς και η **Υ.Α. 36259/1757/Ε103/2010** - Μέτρα, όροι και προγράμματα για την εναλλακτική διαχείριση των αποβλήτων από εκσκαφές, κατασκευές και κατεδαφίσεις (ΑΕΚΚ)

Επίσης, όλες οι διατάξεις εφαρμογής μεταλλευτικού κώδικα, ΚΜΛΕ, ν. 669/77, και ν. 1428/84.

14. Νόμος 2742-1999, άρθρο 25

Αποκατάσταση περιβάλλοντος ανενεργών λατομείων στο Νομό Αττικής

1. Η Αποκατάσταση περιβάλλοντος ανενεργών λατομείων που βρίσκονται σε δημόσιες, δημοτικές, κοινοτικές ή ιδιωτικές δασικές ή χορτολιβαδικές εκτάσεις, στο Νομό Αττικής γίνεται από το δημόσιο και περιλαμβάνει τη διαμόρφωση του ανάγλυφου και την αναδάσωση όπου η τελευταία επιβάλλεται από τις κείμενες διατάξεις. Η αποκατάσταση αυτή γίνεται σύμφωνα με ειδικές μελέτες αποκατάστασης που εγκρίνονται από τον οργανισμό Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας με Απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής του, μετά από σύμφωνη γνώμη των αρμοδίων υπηρεσιών του Υπουργείου Γεωργίας. Για τον σκοπό αυτόν μπορούν να χρησιμοποιούνται και υλικά που προέκυψαν από κατάρρευση ή κατεδάφιση κτιρίων που επλήγησαν από το σεισμό της 7^{ης} Σεπτεμβρίου 1999.
2. Η ευθύνη του έργου της κατά τα ανωτέρω αποκαταστάσεως του περιβάλλοντος ανήκει στον Οργανισμό Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος της Αθήνας.
3. Τα ανενεργά λατομεία του Νομού Αττικής, πριν από την αποκατάσταση του περιβάλλοντός τους, καθορίζονται ως χώροι υποδοχής υλικών εκσκαφών, και στείρων υλικών καθαιρέσεως κτιρίων.
4. Κάθε λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων.

15. Και μια μαρτυρία κατοίκου...

Έμην τα ρωτάς κορίτσι μου. Φτωχαδάκια εμείς, επαρχιωτάκια, ούτε να μιλήσουμε δε μπορούσαμε. Μας γέλαγε ο νερουλάς, μας κορόιδευε - δεν ήταν κακός άνθρωπος. Ένα βαρέλι στην αυλή για 5 οικογένειες. Είχε πέσει μέσα κι ο Κώστας - ήταν δεν ήταν 4 και κόντεψε να πνιγεί. Ο πατέρας του έσπαγε πέτρες με τη βαριοπούλα στο νταμάρι 10-12 ώρες τη μέρα. Μέτραγα τα πλευρά του. Έλεγα, πάει θα σπάσει, δε θα αντέξει - τόσο αδύνατος ήταν. Μήπως τρώγαμε καλά; Με τα ψέματα, γάλα και ζάχαρη και πίτες τους μεγάλωσα. Κρέας μια φορά στις δεκαπέντε και κατεψυγμένο. Εκτός αν μας έστελναν απ' το χωριό. Αμ το άλλο; 7 νομάτοι σε δυο δωμάτια; Όπως τώρα οι ξένοι, οι Πακιστανοί - μόνο που είχαμε καλή σπιτονοικοκυρά. Ας είναι καλά η κυρά Μαρία εκεί που βρίσκεται. Μας έμαθε να φερόμαστε, να μιλάμε, μας διόρθωνε. Μαθήματα καλής συμπεριφοράς. Μας έδινε και βιβλία και περιοδικά. Με έπαιρνε μαζί και στο σινεμά. Αγρίμια είμαστε εμείς τότε -τι νομίζεις; Πού τα ξέραμε αυτά; Μέχρι τη Λάρισα και τη Λαμία πηγαίναμε - καμία σχέση με την Αθήνα. Πού λεφτά για ρούχα και λούσα. Μεταποιούσα τα δικά μου φορέματα και έφτιαχνα απ' τα περισσεύματα στα παιδιά. Ε, νοικοκυρά ήμουνα και τα χέρια μου έπιαναν. Αλλά τα γλέντια, γλέντια. Ρεφενέ και όλοι μαζί. Δεν ήταν

και τόσο άσχημα τελικά... Και ήταν και η κατάσταση, τότε με τις φασαρίες, τα πολιτικά...'

(Μ.Σ. 72 ετών. Ήρθε στην Πετρούπολη το 1960 από την Εκκάρρα Δομοκού. Μαρτυρία από ανέκδοτο υλικό).

Εργαστήριο

1. Να καθορίσετε το κεντρικό και τα επιμέρους ερωτήματα της ερευνητικής εργασίας
2. Να χωριστείτε σε ομάδες και να αναθέσετε συγκεκριμένους ρόλους στα μέλη τους
3. Να καθορίσετε τη μεθοδολογία της έρευνας και τις μορφές αναπαράστασης της γνώσης
4. Να καθορίσετε τις φάσεις της ερευνητικής εργασίας.
5. Να συντάξετε τα σχετικά φύλλα εργασίας για κάθε ομάδα
6. Να οργανώσετε το χρονοδιάγραμμα της ερευνητικής εργασίας
7. Να αξιολογήσετε το υλικό
8. Να προτείνετε μια ενδεικτική παρουσίαση του θέματος
9. Ανατροφοδότηση –Αξιολόγηση

Σημείωση: το υλικό (πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές) θα πρέπει να αναζητηθεί και να συλλεχθεί από τους μαθητές. Συνδυασμός κειμένων, φωτογραφιών, βίντεο ή ηχογράφησης προφορικών μαρτυριών θα δώσουν στοιχεία για τη σύνθεση και τη δόμηση του τελικού προϊόντος. Επί πλέον η παρουσίαση μπορεί να μπορεί να πλαισιωθεί με δραματοποίηση (θεατρικό δρώμενο βασισμένο στις πληροφορίες αυτές) ή μουσικό δρώμενο.

Ενδεικτική επεξεργασία: Χωρισμός σε τέσσερις ομάδες (βλ. υποβολή σχεδίου εργασίας με κεντρικά και επιμέρους ερωτήματα και στοχοθεσία).

1^η ομάδα:

Ιστορία της Πετρούπολης. Στοιχεία από τη σχετική βιβλιογραφία και ένταξη της στη Νεότερη Ιστορία της Ελλάδας. Οι μαθητές μπορούν να συμβουλευτούν τα αντίστοιχα σχολικά εγχειρίδια ιστορίας Γυμνασίου και Λυκείου και για περισσότερη εμβάθυνση, με τη σχετική καθοδήγηση, την προτεινόμενη γενική βιβλιογραφία.

-Ποιο είναι το ιστορικό πλαίσιο στην Ελλάδα όταν η εφημερίδα 'Εσπερινή' αρχίζει να δημοσιεύει κουπόνια για αγορά οικοπέδων στην περιοχή της Πετρούπολης;

-Τι συνέβαινε στην Ευρώπη την περίοδο εκείνη (Μεσοπόλεμος). Πότε άρχισαν να χτίζονται οι πρώτες κατοικίες και πώς η συνοικία μεγάλωσε;

-Δεκαετίες '50 και '60. Χούντα, Μεταπολίτευση.

(πηγές 5-10 και σχετικό φωτογραφικό υλικό, 5-11 και 16)

Εύρεση, αξιολόγηση και ταξινόμηση του υλικού. Σύνθεση ιστορικής αφήγησης με την ανάλογη τεκμηρίωση.

2^η ομάδα –

Οι άνθρωποι. Ο πληθυσμός της Πετρούπολης. Τόπος καταγωγής (σύλλογοι - γιορτές)

-Ποιοι έρχονται στη νέα συνοικία και γιατί.

-Εσωτερική μετανάστευση - αστυφιλία. Αίτια. Ένταξη στο ιστορικό πλαίσιο. Η μετεμφυλιακή Ελλάδα, η ανοικοδόμηση και η ανάπτυξη, η περίοδος της χούντας και η μεταπολίτευση Τα λατομεία της περιοχής. Προβλήματα και δυσκολίες. Καθημερινή ζωή. Η αλλαγή της οικιστικής φυσιογνωμίας της πόλης.

-Έρευνα πεδίου. Προφορική Ιστορία. Μέθοδοι και τεχνικές. Ημιδομημένες συνεντεύξεις- ερωτηματολόγια. Απομαγνητοφώνηση και ταξινόμηση του υλικού. Βιντεοσκόπηση, φωτογραφική τεκμηρίωση από συλλογικά και προσωπικά αρχεία.

(πηγές 1, 15 και από το φωτογραφικό υλικό 9, 12,13,14 ,15, 17, 18 και 21, 22).

Αξιοποίηση βιβλιογραφίας

(εναλλακτική πρόταση: προσφέρεται το θέμα της ομάδας για τη συγγραφή και παρουσίαση ενός σύντομου δραματοποιημένου θεατρικού διαλόγου με βάση τις μαρτυρίες –βλ. πηγή 15)

3^η ομάδα

Η κοινωνική και πολιτική οργάνωση της πόλης. Η κοινωνία των πολιτών. Ενεργοί πολίτες. Σύλλογοι: τοπικοί, με βάση την καταγωγή, πολιτιστικοί, πολιτικοί, αυτόνομες οργανώσεις, παρεμβάσεις στα πράγματα και τη ζωή του τόπου. Το πολιτικό στίγμα της περιοχής.

(πηγές 3, 4 και από το φωτογραφικό υλικό 19, 20, 26). Επίσης οι ιστότοποι:

- <http://petroupoli.gr> (επίσημος ιστότοπος του Δήμου Πετρούπολης)
- <http://votanikoskipos.blogspot.com/> (Χώρος ελεύθερης δραστηριότητας 'Βοτανικός Κήπος')
- <http://kallergisharis.wordpress.com/category/%CF%80%CE%B5%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B7/>

(Ποικίλο Όρος- δραστηριότητες ευρύτερης περιοχής)

http://poikilo2006.blogspot.com/2010_03_01_archive.html (Περιβαλλοντικός όμιλος Πετρούπολης 'Το Ποικίλο')

Αξιοποίηση υλικού, συνεντεύξεις ερωτηματολόγια. Τα παιδιά μέσα από τις βιωματικές προσεγγίσεις (μικροί 'ερευνητές' οι οποίοι έρχονται σε επαφή με άτομα των ομίλων, αναπτύσσουν ενσυναισθητικές δεξιότητες και κριτική σκέψη: τι θα κάναμε αν βλέπαμε ότι κινδυνεύουν να καταπατηθούν και οι τελευταίοι ελεύθεροι χώροι της πόλης μας; Τι θα κάνουμε αν προκύψει ένα ανάλογο πρόβλημα στο μέλλον; Ανάπτυξη κοινωνικού γραμματισμού)

4^η ομάδα

Το περιαστικό περιβάλλον και η ιδιαίτερη φυσιογνωμία της Πετρούπολης. Τα νταμάρια . Το περιβαλλοντικό πρόβλημα από τη λειτουργία των λατομείων. Η -οι νομοθετικές ρυθμίσεις που αντιμετώπισαν το πρόβλημα της λειτουργίας ανάλογων μονάδων στην Αττική.

- η μεταμόρφωση των νταμαριών τη δεκαετία του '80
- Το θέατρο Πέτρας και το Διεθνές Φεστιβάλ Πέτρας. Το πρόβλημα γίνεται πλεονέκτημα.
(πηγές 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15 και από το φωτογραφικό υλικό 7, 21, 22, 23, 26, 27, 28)
- Αξιοποίηση υλικού, συνεντεύξεις- ερωτηματολόγια.
- Αξιοποίηση λογοτεχνικών αποσπασμάτων – επιλογή και ένταξη ενδεικτικών σύντομων κειμένων στην παρουσίαση

Ολομέλεια:

Συζήτηση, αξιολόγηση, επιλογή του υλικού και δόμηση της παρουσίασης.
Σύγχρονα προβλήματα και προτεινόμενες λύσεις για την πόλη. Μορφές αναπαράστασης της γνώσης. Σύνθεση και παρουσίαση.

Βήματα (με βάση τις 9 φάσεις του project κατά Ματσαγγούρα και το χρονοδιάγραμμα το οποίο θα προσαρμοστεί αναλόγως)

- 1^ο: συγκέντρωση υλικού με βάση τα ερωτήματα κάθε ομάδας
- 2^ο : αξιολόγηση και ταξινόμηση του υλικού. Απομαγνητοφώνηση προφορικού υλικού
- 3^ο : επιλογή αποσπασμάτων από το συγκεντρωμένο υλικό για τη σύνθεση της παρουσίασης. Η ιστορική αφήγηση θα πρέπει να εμπλουτιστεί με επιλεγμένα αποσπάσματα από συνεντεύξεις- πολύ μικρής διάρκειας- και φωτογραφικό υλικό
- 4^ο Σύνθεση του υλικού. Εργασία στην ολομέλεια. Παρουσίαση. Ανατροφοδότηση, Τελικό προϊόν σε ψηφιακή και έντυπη μορφή.

Σημείωση: η αναπαράσταση της γνώσης μπορεί να γίνει με ποικίλες μορφές με χρήση πολυτροπικού υλικού (κείμενα, φωτογραφίες, βίντεο, θεατρικός διάλογος ο οποίος μπορεί να 'χτιστεί' με βάση προφορικές μαρτυρίες και συνεντεύξεις κ.α.). Η επιλογή των αναπαραστατικών μορφών θα γίνει από την ολομέλεια με την διακριτική καθοδήγηση του εκπαιδευτικού και με τη συμμετοχή όλων των παιδιών σε αυτή.

(Θυμίζουμε τη σημασία της τήρησης προσωπικού και ομαδικού ημερολογίου και ατομικού και ομαδικού φακέλου από τα μέλη της ομάδας).

Ακολουθεί το σχέδιο εργασίας αναλυτικά και η σχετική ενδεικτική βιβλιογραφία για το θέμα...

ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Τίτλος: «Η ανάπτυξη μια συνοικίας και η μεταμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου: η περίπτωση της Πετρούπολης»

(σημ.: για να είναι δυνατή η επεξεργασία του θέματος η οποία προτείνεται παραπάνω, είναι απαραίτητη η μελέτη των κειμένων και του οπτικού υλικού το οποίο παρουσιάζεται στο σχετικό power point)

A. ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ:

Κεντρικό ερώτημα:

Η μεταμόρφωση του οικιστικού και περιβάλλοντος περιαστικού χώρου και η επίδρασή του στη ζωή των κατοίκων της Πετρούπολης

Υποερωτήματα :

- Πώς μεταμορφώνεται το αστικό τοπίο και το φυσικό περιβάλλον;
- Ποιοι παράγοντες επιδρούν στην μεταμόρφωση της οικιστικής φυσιογνωμίας μιας περιοχής;
- Πώς συνδέονται οι παράγοντες αυτοί με το γενικότερο ιστορικό πλαίσιο της χώρας;
- Ποιοι πληθυσμοί μετακινούνται προς την περιφέρεια των μεγάλων αστικών κέντρων και γιατί; Ποιους κινδύνους και ποια προβλήματα αντιμετωπίζουν κατά τη μετακίνησή τους ;
- Ποιο ρόλο παίζουν οι οικονομικές συνθήκες, η περιβαλλοντική ευαισθησία, η αλλαγή του θεσμικού πλαισίου για την ανάπτυξη ενός χώρου;
- Ποιος ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στις αλλαγές του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος;
- Ποια η φυσιογνωμία της πόλης σήμερα; Από τι προσδιορίστηκε; Ποια προβλήματα παραμένουν;

Σκοπός:

- Να γνωρίσουν την πολιτική, κοινωνική, οικονομική ιστορία του τόπου τους καθώς και τον περιβάλλοντα χώρο. Να την εντάξουν στην Ιστορία της Ελλάδας και της Ευρώπης.
- Να ασκηθούν σε ερευνητικές, τεχνικές, οργανωτικές και επικοινωνιακές δεξιότητες.
- Να αναπτύξουν οι μαθητές και οι μαθήτριες κοινωνική και πολιτική σκέψη και συνείδηση, ώστε να κατανοούν, να παρεμβαίνουν και να αναπτύσσουν κριτική και δημιουργική σχέση με το χώρο και το χρόνο (κοινωνικός γραμματισμός).
- Να ασκηθούν στην αυτενέργεια, όπως και στη συλλογική εργασία, να αποκτήσουν ενεργητική σχέση με τη ζωή τους.
- Να μάθουν να χειρίζονται τη γνώση και την καλλιτεχνική ευαισθησία έτσι ώστε να γεφυρώνουν το ρεαλισμό με τη φαντασία.

Β. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ (κριτήρια επιλογής θέματος, συσχέτιση με διδασκόμενα μαθήματα, αναμενόμενα μαθησιακά οφέλη κ.λ.π.)

Μέσα από την συγκεκριμένη ερευνητική εργασία θα προσπαθήσουμε να γεφυρώσουμε τα μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος της Γ΄ Γυμνασίου και τις προϋπάρχουσες γνώσεις των μαθητών, με τις εμπειρίες από την καθημερινότητα τους στον τόπο διαμονής τους. Το θέμα προσφέρεται για τη σύνδεση Τοπικής Ιστορίας με το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη.

ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Α) Πεδίο Περιβάλλον και Αειφορία (Γεωγραφία).

Στόχος:

- Να προσεγγίσουν κριτικά οι μαθητές τα περιβαλλοντικά προβλήματα, να τα ιστοριοποιήσουν και να αναπτύξουν κοινωνική και πολιτική σκέψη και συνείδηση.
- Να συζητήσουν και να προβληματιστούν σε θέματα όπως μεταβολές στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, ανθρώπινες δραστηριότητες.

Β) Πεδίο Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Μαθημάτων (Ιστορία, Έκθεση-Έκφραση, Λογοτεχνία, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Οικιακή Οικονομία).

Ιστορία

Στόχος:

- Να προσεγγίσουν οι μαθητές στοιχεία τα οποία συνθέτουν την κοινωνία μέσα στην οποία ζουν και να τα εντάξουν σε ευρύτερο ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο. Να διερευνήσουν και να μάθουν την τοπική ιστορία μέσα από την θεματική της μετακίνησης των πληθυσμών και της αστυφιλίας.
- Να εξοικειωθούν με την ερευνητική διαδικασία, μέσα από τη διερεύνηση της τοπικής Ιστορίας, από πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές. Να αναπτύξουν κριτική και ιστορική σκέψη και συνείδηση.

Έκθεση – Έκφραση

Στόχος:

- Να αναπτύξουν προβληματισμούς και νοήματα μέσα από δημόσια συζήτηση.
- Να εξασκηθούν στην παραγωγή τεκμηριωμένου λόγου με στόχο την κριτική παρουσίαση των ερευνητικών αποτελεσμάτων.

Λογοτεχνία

Στόχος:

- Να προσδιορίζουν μέσα από την ελληνική και παγκόσμια λογοτεχνική παραγωγή «εικόνες» σχετικές με το θέμα της αλλαγής του αστικού τοπίου, της

μετανάστευσης, της αστυφιλίας, της αλλοίωσης και μόλυνσης του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης επέμβασης σ' αυτό, της ανάπτυξης της κοινωνίας των πολιτών.

Γ) Πεδίο Τέχνη και Πολιτισμός (Εικαστικά , Θέατρο , Μουσική , Αρχιτεκτονική).

Εικαστικά

Στόχος:

- Να εκφραστούν δημιουργικά μέσα από τη ζωγραφική, το κολάζ, τις μικτές τεχνικές.
- Να μελετήσουν τις κοινωνικές, ιστορικές, οικονομικές, αισθητικές και περιβαλλοντικές παραμέτρους που συμβάλλουν στην δημιουργία και μεταμόρφωση χώρων συγκέντρωσης πληθυσμών (πολεοδομία, αρχιτεκτονική, ζωγραφική, φωτογραφία, θέατρο, μουσική).

Θέατρο

Στόχος:

- Να κατανοήσουν οι μαθητές την κοινωνική ανάπτυξη μέσα από τη βιωματική προσέγγιση του θέματος της εσωτερικής μετανάστευσης και της εκβιομηχάνισης στο πλαίσιο της αναζήτησης εργασίας και καλύτερων συνθηκών ζωής. Να το συσχετίσουν με το σύγχρονο φαινόμενο της μετανάστευσης.
- Να αναδείξουν, μέσα από το παιχνίδι ρόλων, τα προβλήματα προσαρμογής, συνύπαρξης, ανάπτυξης συνεργασιών και καλλιέργειας σχέσεων ανάμεσα σε πληθυσμούς ποικίλης προέλευσης (ντόπιοι, επαρχιώτες, ξένοι), καθώς και μέσω της προσέγγισης αμφιλεγόμενων ζητημάτων.
- Να καλλιεργήσουν εκφραστικές και ενσυναισθητικές δεξιότητες

Μουσική

Στόχος:

- Να απολαύσουν τα μουσικά χρώματα και παραδόσεις από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα (τοπικές μουσικές, μουσικές του κόσμου) .
- Να παραγάγουν πρωτότυπες μουσικές συνθέσεις

Αρχιτεκτονική

Στόχος:

- Να εντοπίσουν τα χαρακτηριστικά του πολεοδομικού σχεδιασμού και των διαφόρων εγκαταστάσεων ποικίλων χρήσεων.
- Να παρακολουθήσουν την ανάπτυξη του πολεοδομικού ιστού.

Δ) Πεδίο Μαθηματικά, Φυσικών επιστημών , Τεχνολογία

Μαθηματικά

Στόχος:

- Να επεξεργάζονται πίνακες και να υπολογίζουν στατιστικά στοιχεία.
- Να δημιουργούν γραφικές παραστάσεις συναρτήσεων

Τεχνολογία

Στόχος:

- Να χρησιμοποιούν μηχανές αναζήτησης για τη βιβλιογραφική τους έρευνα.
- Να χρησιμοποιούν προγράμματα επεξεργασίας κειμένου, λογιστικών φύλλων για τη συγγραφή της εργασίας.
- Να δημιουργούν παρουσιάσεις (power point).
- Να επεξεργάζονται βίντεο και φωτογραφίες.

Γ. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΕΘΟΔΟΥ ΠΟΥ ΘΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΘΕΙ

Οι δραστηριότητες της Ερευνητικής Εργασίας εξελίσσονται κυκλικά

α) από τη σχολική τάξη -όπου οι μαθητές και οι μαθήτριες συνομιλούν, ανταλλάσσοντας απόψεις, σκέψεις και εμπειρίες, με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα

β) στο πεδίο -όπου οι μαθητές και οι μαθήτριες συλλέγουν μαρτυρίες που διευκρινίζουν πτυχές των ερευνητικών ερωτημάτων και τις καταγράφουν σε σημειώσεις, ψηφιακά ή σε κασετόφωνα, σε φωτογραφίες και σε βίντεο και

γ) στη σχολική τάξη -όπου οι μαθητές και οι μαθήτριες σχολιάζουν και οργανώνουν τις μαρτυρίες και επεξεργάζονται τα δεδομένα, ώστε να αναδυθεί σταδιακά η συνολική και πλούσια εικόνα της πραγματικότητας με πυρήνα το θέμα της Ερευνητικής Εργασίας, πάνω στο οποίο οι μαθητές και οι μαθήτριες διαλέγονται και διαβουλεύονται.

ΜΕΘΟΔΟΙ – ΤΕΧΝΙΚΕΣ

- Εννοιολογικός χάρτης
- Χαρτόνια εργασίας
- Καταιγισμός ιδεών
- Κείμενα από εφημερίδες, περιοδικά
- Παρουσίαση
- Ομαδική συζήτηση (ολομέλεια, υποομάδες)
- Παιχνίδι ρόλων
- Δημοσκόπηση
- Έρευνα πεδίου
- Βιβλιογραφική έρευνα
- Βιντεοσκόπηση
- Μαγνητοφώνηση
- Απαγγελία
- Θεατρικό σκετς
- Μουσική
- Φωτογραφίες
- Οικονομικός προγραμματισμός
- Πίνακες
- PowerPoint
- blog /wiki

Δ. ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Για να έχει η Ερευνητική Εργασία μίαν εσωτερική συνοχή και να συγκροτεί νόημα, οι δραστηριότητες εκτυλίσσονται σταδιακά και μεθοδικά σε τρία στάδια, μέσα από τα οποία οι μαθητές και οι μαθήτριες καταφέρνουν τα εξής:

- Στο πρώτο στάδιο, οι μαθητές /μαθήτριες (σε ομάδες με διακριτούς και συγκεκριμένους ρόλους) αναζητούν, ανακαλύπτουν και αποτυπώνουν το ιστορικό πλαίσιο, τα πολεοδομικά-οικιστικά χαρακτηριστικά της περιοχής, τα προβλήματα και τις λύσεις που δοκιμάστηκαν ή συζητούνται.
- Στο δεύτερο στάδιο, προσεγγίζουν τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά της περιοχής τους και τον ανθρώπινο παράγοντα: συνεντεύξεις, βίντεο, φωτογραφίες (εργάτες στα λατομεία, εσωτερικούς μετανάστες από διάφορες περιοχές, ξένους, ακτιβιστές, πολιτικούς κ.ά) .
- Στο τρίτο στάδιο, τέλος, οι μαθητές και οι μαθήτριες αποφασίζουν, συνεκτιμώντας το λόγο των συμπολιτών τους, για τον τρόπο με τον οποίο θα αναδείξουν τα θετικά στοιχεία της περιοχής και τις απαραίτητες παρεμβάσεις που θα έδιναν λύση σε πιθανά προβλήματα.

Ε. ΠΟΡΟΙ – ΥΛΙΚΑ – ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

ΥΛΙΚΑ – ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

• Η.Υ.	Φάκελοι (ατομικοί και ομαδικοί)
• Σύνδεση στο διαδίκτυο	Χαρτόνια
• Εκτυπωτής	Χρώματα
• Φωτογραφική μηχανή	
• Κάμερα	
• Δημοσιογραφικό μαγνητόφωνο	

ΣΤ. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ιστορία

Μηλιώνης, Α., (2004). *Η Πόλη της Πέτρας*, Αθήνα: Έκδοση του Δήμου Πετρούπολης
Προσωπικά αρχεία-προφορικές μαρτυρίες-φωτογραφικό υλικό. Προσωπική και οικογενειακή ιστορία.

Άρθρα από εφημερίδες τοπικές και πανελληνίας κυκλοφορίας

Ρήγος, Α. – Σεφεριάδης, Σ. –Χατζηβασιλείου, Ε. (επ.), (2008). *Η «σύντομη» δεκαετία του '60*, Αθήνα: Καστανιώτης.

Χατζηιωσήφ, Χ. –Παπαστράτης, Π., (2007). *Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ου} αι. Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος*,

Κατοχή –Αντίσταση, τ. Γ2, Αθήνα: Βιβλιόραμα

Χατζηιωσήφ, Χ., (2009). *Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ου} αι. Ανασυγκρότηση – Εμφύλιος - Παλινόρθωση*,

τ. Δ1, Αθήνα: Βιβλιόραμα

Mazower, ., (2001). *Σκοτεινή Ήπειρος. Ο Ευρωπαϊκός Εικοστός Αιώνας*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια

Ιστότοποι

<http://petroupoli.gr> (επίσημος ιστότοπος του Δήμου Πετρούπολης)

<http://votanikoskipos.blogspot.com/> (Χώρος ελεύθερης δραστηριότητας 'Βοτανικός Κήπος')

<http://kallergisharis.wordpress.com/category/%CF%80%CE%B5%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B7/>

(Ποικίλο Όρος- δραστηριότητες ευρύτερης περιοχής)

http://poikilo2006.blogspot.com/2010_03_01_archive.html (Περιβαλλοντικός όμιλος

Πετρούπολης

‘Το Ποικίλο’)

Περιβάλλον- Λατομεία-Αειφόρος ανάπτυξη

<http://www.zoupas.eu/gr/studio/awards/> (σχέδιο ανάπλασης και αξιοποίησης του καμινιού της Πετρούπολης)

<http://www.opengov.gr/home/wp-content/uploads/Nomos2742-1999.pdf> (Ανάπλαση λατομείων και

αειφόρος ανάπτυξη)

http://www.oryktosploutos.net/2011/01/blog-post_08.html (η αδειοδότηση των λατομείων

αδρανών

υλικών στην Ελλάδα)

<http://www.festivalbyrona.gr/2007/show.php?cat=15> (το σχέδιο ανάπλασης των νταμαριών

της Αττικής

από τον Μίνωα Βολανάκη)

<http://bit.ly/kQl1vF> (Αττικό τοπίο-Αρχαιολόγοι εν δράσει)

<http://www.greekscapes.gr/index.php/2010-01-21-16-47-29/landscapescat/34/153-chomateri-athina.html> (ΧΥΤΑ Άνω Λιοσίων)

http://www.energia.gr/article.asp?art_id=25500 (περιβαλλοντικοί μετανάστες)

Λογοτεχνία

Χατζής Δ. (1999) *Το τέλος της μικρής μας πόλης*, Το Ροδακίό, Αθήνα

<http://www.openlit.gr/city/chiotis.htm>

«Πραγματικές πόλεις: Διαβάζοντας τις Αόρατες Πόλεις του 'Ιταλο Καλβίνο» *Θοδωρής Χιώτης*
Καλβίνο, Ι., (2004). Οι αόρατες Πόλεις, μτφ. Α. Χρυσοστομίδης, Αθήνα: Καστανιώτης
Σεφέρης, Γιώργος (1974). *Έξι νύχτες στην Ακρόπολη* [επιμ. Γ. Π. Σαββίδης]. Αθήνα: Ερμής
Ιωάννου, Γ., (1997) *Η πρωτεύουσα των προσφύγων*, Αθήνα: Κέδρος
(προτείνεται επιλογή αποσπασμάτων από τα έργα)